

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d-a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Art. 349 Codul comercial și girul antidatat cu data adevărată după scadență de d. Gr. V. Maniu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ:

Curtea de apel din București, s. III: *Societatea Creditului funciar urban din București cu Ivancea Christescu*.

Curtea de apel din Iași, s. I: *Mihail Boldur Costachi cu Ilie și Frosina Ciolak, Ion Frank și Creditul funciar rural cu o Observație de d. D. Alexandresco*.

Art. 349 Codul comercial și girul antidatat cu data adevărată după scadență.

I

Pe când în materie civilă principiul este că nimeni nu poate să-și creeze acte opozabile altora, în materie comercială din contră, pe lângă actele autentice (rare în comerț) și oficiale (cum sunt telegramele nesubscrise de expeditorul lor), există acte pe cari comerciantul și le alcătuiește (exemplu registrele), cari sunt opozabile altora, creatoare de drepturi și de obligațiuni.

Se înțelege de sine că în comerț, unde exactitatea este de rigoare, data unui act joacă un mare rol: ea determină capacitatea sau incapacitatea comerciantului din momentul contractării (comp. art. 718 urm. C. com.).

Data actelor și contractelor comerciale, ne spune art. 57 care figurează în titlul despre obligațiunile comerciale în genere, trebuie să arate locul, ziua, luna și anul.

Dar această indicațiune nu constituie o dată certă: «ea poate fi stabilită, față cu cei de al treilea (de cel interesat), prin toate mijloacele de probă arătate în art. 46».

Totuși pentru cambii și alte titluri la ordine precum și pentru obligațiunile subsidiare ce ele cuprind (cum sunt girurile), data arătată pe titlu e opozabilă ori-cui, căci ea se presumă adevărată până la proba contrarie.

Cine dar voește a răsturna această veritate, trebuie să facă dovada pretențiunei sale.

Art. 57 nu ne spune în ce consistă această do-

vadă. Dacă există o relațiune de continuitate între ultimul aliniat din art. 57 și aliniatul său precedent, *terțiul* poate dovedi că data arătată, fie într-o cambie, fie în ori-ce alt titlu la ordin e neadeverată, prin ori-ce mijloc permis de art. 46 (1).

În adevăr, pentru *terțiu*, proba trebuie să fie largă și nu există nici o rațiune a nu pune pe aceeași linie cambia, cu nu importă ce alt titlu, întru cât e vorba de interesul unui *terțiu*, cum de altminteri ne-o și spune art. 57 citat.

Când însă această dovadă e invocată, nu de un *terțiu* străin contractului cambiar, ci de un împreună-contractant, atunci nu ne mai putem referi la art. 57 nici la art. 46, cari nu reglementează relațiunile născute din contractul cambiar, ci la art. 349 din materia cambiară.

Această confuziune între *terțiu* și contractant e după credința noastră radicală vină a jurisprudenței ce ne-am permis să adnotăm în No. 74 al *Curierului Judiciar*, și care ne-a atras un răspuns foarte studiat din partea distinsului nostru coleg, d. M. G. Valerianu.

«Spre a menține creditul și siguranța în cambii, zice Vidari, plata lor nu trebuie să fie împedicată sau întârziată de cât de cel mai mic număr posibil de excepțiuni... cu cât s'ar întinde numărul lor, cu atât și plata lor ar deveni mai incertă, mai anevoioasă».

De aceia excepțiunile ce se pot ridica de *contrahenți*, la plata unei cambii, sunt limitate de legiuitor (2).

(1) Toți comentatorii art. 55 it. (57 r) vorbesc despre *terții* în explicările acestui articol. Citez pe cel mai autorizat, Vidari, Corso I, n. 144, 2°; III, n. 1904, pag. 239 și VII, n. 6756, pag. 326.

(2) Cu ocaziunea discutării art. 324 it. (349 r.) se ridică între altele, și cestiunea *falsului în subscriere*. Vidari crede ca și alți autori, că deși această excepțiune e relativă la substanța obligațiunei, ea nu suspendă executarea prevăzută de art. 323 it., căci alt-fel, «cea mai fluturatică și sfîntată tăgadă a proprii sale iscălituri ar ajunge cui-va spre a se sustrage de la obligațiunea de plată și e ușor a pricepe la ce s'ar reduce puterea executoare a cambii» (op. cit. VII, n. 3761). De asemenea *alterarea* ori-carei alte părți din conținutul cambii, nu sustrage de la îndatorirea de plată (n. 7362). De ce să ne oprim însă la aceste detalii ce se refer la art. 349 cit. ? În adnotațiunea noastră, ne-am raportat la un remarcabil pasagiū din Pardessus, dar aceasta am făcut-o fiind-că acel autor, în multe (cum e cestiunea girului după scadență), a *presimțit* reformele, și el se bucură în Italia de un mare nume. Erea deci interesant a ve-

De aceea, mai mult de cât atât, ele trebuiesc să fie lichide, adică demonstrate în momentul când se înfațșează, și în ori-ce caz bazate pe o probă scrisă, care trebuiesc să se găsească în mâna părțitului, spre a fi și de o grabnică soluțiune ⁽³⁾.

II

Așa fiind, presupunem că la o acțiune întemeiată pe art. 277 C. com., părțitul se opune la plată pe motiv: a/ că girul reclamantului ar fi antidatat; b/ că în realitate e posterior scadenței; c/ că densusul de și este debitor cambiar, dar are excepțiuni personale de opus cedentului; d/ că aceste excepțiuni, el le opune reclamantului, fiind vorba de un gir antidatat și posterior scadenței ⁽⁴⁾.

dea cum Pardessus, cu toată lipsa art. 349 (care îl justifică prin natura *formalistă, literală* a contractului), face deosebire în legiuirea franceză între dovada antidatării unei cambii, cu a unui alt titlu oarecare. Laconic, mi s'a imputat că citez pe Pardessus spre a susține că antidata constituie un fals deși art. 139 din C. com. fr. nu există la noi. Cestiunea dacă antidatarea e un fals, o credem indiferentă spre a rezolva întrebarea cum poți invoca pe cale civilă antidata girului, spre a te opune la plata cambii? În Franța se controversează dacă art. 139 confirmă teoria generală a falsului (Rép. D. Effets de com. N. 63). Lyon-Caen & Renault deși susțin că art. 139 deroga la dreptul comun, adaugă însă: «bien que l'art. 139 ne le dise pas exprèsment, l'antidate n'est punie que quant elle a été commise dans une *intention frauduleuse*», și că: «cette disposition (de l'art. 139).... ne se trouve pas dans le Code italien, mais suivant Vidari (La lettera di cambio, N. 155), cela n'empêche pas d'appliquer la peine du faux, en cas d'antidate *frauduleuse*» (Précis, N. 1084 nota 5 și 6). Va să zică lipsa art. 139, nu desleagă problema dacă *in penal*, inserțiunea posterioară a datei constituie sau nu un fals (art. 125 pen.). Dar cestiunea e și indiferentă *in civil*, căci atât autorii francezi, cât și cei italieni nu trag concluziunea din faptul că antidata e pedepsită, că nesinceritatea datei nu s'ar putea dovedi de cât printr-o înscriere în fals (Vidari Corso, III, pg. 239, care citează pe Pardessus chiar la l. c. de noi, vol. I, n. 246 și pe Massé la No. 2430; în același sens, Lyon-Caen et Renault, l. c. N. 1084 text). Toată cestiunea e a ști, care e în materie cambiară, dreptul comun de dovedire? După noi, răspunsul este dat de texte: art. 349 pentru contrahenți, art. 45 pentru terți. D-l Valerianu care este contra exagerării importanței art. 349, deosibește între cambia protestată, căreia înțelege a i se aplica art. 349, și cambia neprotestată, căreia i se poate aplica art. 57. Noi, din contra, nu dăm aceeași importanță nejustificată existenței sau nu a protestului, căci după cum însăș d-sa recunoaște, el poate uneori lipsi, fără ca prin aceasta acțiunea cambiară să sufere știrbire (comp. însă, art. 331 care vorbește de *conservarea acțiuneii cambiare*). Ast-fel acceptantul nedomiciliat, nu are nevoie să fie deșteptat printr'un protest, căci el știe că n'a plătit cambia ajunsă la scadență (Vidari Corso, VII, n. 7338 și 7339).

⁽³⁾ Dovada antidatării ce se pretinde că a avut loc spre a acoperi o incapacitate întâmplată în timpul subscrierii nu poate fi admisă când această dovadă, nefiind întemeiată pe o probă scrisă, se găsește în afară de dispozițiunile art. 349 C. com. (Cas. II, 14 Mai 97, B. pg. 757).

⁽⁴⁾ Doctrina e *unanimă* că în baza art. 324 it. (349 r.), nu se pot opune excepțiunile ce nu derivă din raporturi directe și personale între reclamant și părțit, ci din relațiunile reclamantului cu un alt debitor cambiar, ceea ce rezultă atât din natura formalistă, literală a cambii, cum și din principiul de independență între diferitele obligațiuni constituite în o aceeași cambie (Vidari Corso, VII, n. 7356 și 7357). De aci cestiunea «foarte discutabilă» zice Vidari, dacă părțitul se poate prevala de o excepțiune personală reclamantului, dar străină obligațiuneii cambiare, de și admisă, ea ar schimba

De și spre a ne ține ast-fel la speță, îndepărtăm de la început ipoteza când cestiunea nefiind fals datată, data ar rezulta chiar din titlul cambiar, totuși e bine a preciza în general, pentru ce girul după scadență produce efectele unei cestiuni, chiar dacă este constituit în timpul dintre scadență și protest?

Pardessus statorește că scadența fixează irevocabil soarta cambii față de toți contractanții anteriori scadenței, și de aci deduce el cum obligatarii după scadență, sunt simpli cesionari ⁽⁵⁾.

Dar dacă girul după scadență valorează numai ca o cestiune, transferă ea cesionarului și *acțiunea cambiară* ce ar avea-o cedentul? Controversă importantă la care dă loc, dispozițiunile art. 281 din C. nostru comercial ⁽⁶⁾.

Doctrina aplică aci într'un mod elegant principiul independenței diferitelor obligațiuni ce nasc din o aceeași cambie, clasificând în trei grupuri pe obligatarii.

În ce privește raporturile dintre obligatarii anteriori scadenței, fiind-că printr'însa se fixează drep-

condițiunile juridice ale acestia săi chiar ar suprima-o cu totul. După casațiunea noastră, instanța de fond poate respinge mijlocul întemeiat pe o pretinsă novațiune sau compensațiune însinuată într-o scrisoare emănată de la reclamant, când dovedirea pretențiuneii părțitului, ar întârzia plata (Cas. II, 21 Sept. 93, B. pg. 913). De asemenea s'a judecat că nu se poate dovedi prin interrogator sau jurământ, simulațiunea și nici compensațiunea, întru cât aceste probe, nu sunt de grabnică soluțiune; de asemenea se poate îndepărta chiar și proba scrisă, când e privitoare la alte relațiuni. (Cas. II, 11 Martie 92, B. pg. 265).

⁽⁵⁾ Pardessus, op. cit., I, N. 246, 351, 352.

⁽⁶⁾ Mulți autori se ridică contra dispozițiunilor acestui articol, și nu găsesc justificată derogatiunea de la art. 277 Cod. com. «Consecința practică cea mai gravă a acestei doctrine (Lyon-Caen et Renault, l. c. No. 1694), e că acel ce e portorul unei cambii în baza unei girări posterioare scadenței, poate să vază opunându-i-se excepțiuni ce privesc pe cedentul său, ca și cum ar fi un cesionar ordinar». Al. Degré (opere complete, III, pg. 402) ne spune că această dispozițiune a fost suprimată la congresul de la Anvers: 1) de oare-ce e anevoe de constatat dacă girul s'a dat înainte sau după scadență, el fiind adesea nedatat sau datat în alb; 2) pentru că sunt mijloace a evita pericolele girării după scadență. Vidari găsește *în practică* mai lămurit sistemul art. 281 (260 it.), ear *în abstract* mai corectă sistema legiuirilor cari disting între girul posterior scadenței al unei cambii protestate și girul unei cambii neprotestate. După aceste legiuri, protestul făcut la timp și în formele cerute, menținând cambia în definitiva condițiune în care să găsea la scadență, posesorul cambiei conservă integritatea drepturilor sale, și el le transmite giratarului atât contra sa, cât și contra acceptantului, trăgătorului și al celorl'alți obligați (giranți, avalisti sau alții). Din contra neprotestată, protestată neregulată sau nu la vreme, codebitorii precedenți girului posterior scadenței, au a se socoti liberați, pe când următorii aceluși gir postum, să presupun că în ce-î privește, ei s'au înțeles a prelungi existența cambii, sau stabilindu-î o nouă scadență, sau socotind-o plătită la înfațșare (Vidari Corso, VII, N. 6858). În reminiscința poate al acestui complicat sistem din alte legiuri, d-l Valerianu deosibește între giratarul după scadență anterior protestului, căruia nu i se poate opune o antidatare, fără a ataca în fals *cambia*, fiind că *protestul* e un act public. și giratarul unei cambii neprotestate, contra căruia neobstând art. 349, se poate dovedi data posterioară prin ori ce mijloace: registre și chiar martori. Să înțelege la ce obscurități ar fi dat loc acest sistem dacă l'ar fi avut în vedere și legislatorul nostru.

turile lor, ele rămân ast-fel cum erau în momentul scadenței.

În ce privește raporturile dintre cedent și cesionar cu debitorii cedați și anteriori cesiunii, care ar fi fost drepturile cedentului, dacă n'ar fi cesionat?

Căci dacă cedentul nu poate transfera mai mult cesionarului, poate însă transfera drepturile ce el însuși posedă. Cesiunea rămânând străină obligațiilor anteriori cesiunii, nu le schimbă condițiunea lor juridică, ci o lasă ast-fel cum era înaintea cesiunii. Cel mult, dacă debitorul cedat poate opune cesionarului, excepțiunile ce în mod util ar fi putut opune cedentului (7).

În ce privește în fine raporturile dintre cedent și cesionar, cesiunea desvultă din contra, integral, toate efectele ei, în care girantul e un simplu cedent și giratarul un cesionar (8). În adevăr, cedentul care cesionează o cambie ajunsă la scadență, nu înțelege a se obliga cambiar dinpreună cu toți ceilalți coobligați, el în principiu nu răspunde de solvabilitatea lor. De aci rezultă că cesiunea se poate opera prin act separat, și ea poate fi comercială sau civilă, când de pildă ar fi făcută între necomercianți.

Acestea di-se, revenim la cesiune.

Debitorul, presupunem noi, a dovedit că are excepțiuni personale oposabile girantului precedent.

Acest punct stabilit, el voește a mai dovedi, că reclamantul cambiar e un simplu cesionar, cambia fiind girată după scadență. Această dovadă însă, nu este de mai nainte făcută; din contra, girul poartă o dată anterioară scadenței. Așa fiind, ni se pare evident că datornicul nu se poate opune la plată, în afară de condițiunile art. 349 și nici un motiv nu este ca această măsură de cea mai strictisimă rigoare să nu se aplice, când se alegă ca inexactă data unui gir. Ce s'ar întâmpla, întrebăm noi în articolul nostru precedent, dacă am presupune că giratarul de la care să cere acest lucru, dovedește la o nouă înfățișare prin registrele sale, că girul său e nainte de scadență?

Această întrebare a rămas fără răspuns. Situațiunea ar deveni și mai periculoasă dacă am presupune că debitorul de rea credință, ar cădea și în insolabilitate în acest interval. Nu este mai favorabilă soluțiunea după care «acțiunea intentată pe cale cambiară urmează să-și producă toate efectele, și în contra ei nu se pot ridica alte excepțiuni. în afară de cele anume prevădute în art. 349» (9).

Dar aceasta e nedrept, ni se zice? se poate, dar aceasta, dacă ar fi exact, e o critică a legii la care n'avem a răspunde (10).

(7) Cel ce a achitat cambia scăzută poate să o cesioneze prin gir, și obligatul anterior care n'a achitat-o, e ținut a o plăti. Pretențiunea că ar fi achitat-o nu e dovedită, dacă nu deține titlul (Cas. II, 15 Aprilie 96, B. pag. 752).

(8) Vidari. Corso VII, n. 6860 și 6861; Pardessus I. I. n. 246, 351, 352.

(9) «Nici chiar pe cale de execuțiune la executare», adaugă Înalta Curte (Cas. II, 27 Sept. 1899, B. pag. 1069).

(10) Cererea reconvențională respinsă pe cale de excepțiune ca nefiind de grabnică soluțiune, se poate exercita pe cale principală (Cas. II, 24 Martie 92, B. pg. 288). Ori cari ar fi excepțiunile, părțile le poate valorifica prin deosebită judecată unde le poate dovedi prin toate dovezile admise de C.

Terminând, mulțumim d-lui Valerianu care ne-a dat ocașiunea de a medita din nou asupra acestor cesiuni, căci o zicem cu aceiaș dragoste pe care o avem pentru art. 349 și pentru ori ce alt text de lege, tribunalul Prahova e din acele distinse instanțe care ne-a obișnuit cu jurisprudențe puternic motivate și ale cărui soluțiuni sunt adesea consacrate în practică și în doctrină.

Gr. V. Maniu

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, Secția III

Audiența de la 21 Septembrie 1901

Președenția D-lui C. R. M A N O L E S C U, Președinte

Societatea creditului funciar urban din București cu
Ivancea Christescu

Decisiunea civilă No. 165/901.

Urmărire imobiliară. — Imobil ipotecat la creditul funciar. — Urmărirea lui cerută de credit. — Cerere de scoatere în vânzare. — În ce termen se poate face cererea de scoatere în vânzare. — Două somațiuni. — De când curge termenul, după prima sau a doua somațiune. — (Art. 61 din legea creditului funciar).

Societatea creditului funciar are dreptul, potrivit art. 61 din legea sa, să ceară tribunalului scoaterea unui imobil în vânzare în caz când debitorul nu plătește în termen de un an de la semnificarea a două somațiuni, și acest termen trebuie a se calcula de la semnificarea primei somațiuni făcute debitorului iar nu de la notificarea celei de a doua somațiuni.

S'au ascultat: d. avocat I. Vilacrosse din partea apelantei Societ. Creditului urban din București în desvultarea motivelor de apel, în lipsa intimatului.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Creditul funciar urban contra

com. (Vidari, VII, N. 7380). Însăș legiuitorul prevede anume în art. 351, o acțiune ordinară de *nedatorită înavutire*, cu toată pierderea acțiunii cambiare (art. 331); cons. Vidari, VII, n. 7400, 7414, 7427. D-l Valerianu crede că această obiecțiune ar putea fi serioasă, dacă debitorul s'ar opune la plată pe motivul că cambia e fără cauză, cu o cauză ilicită, că a fost pierdută etc., dar când te opui la plata ei pentru că posezi acte de la primul portor, cu care ai voi să dovedești că titlul n'a devenit exigibil încă, sau că e dat în gagiu, sau că ai achitat o parte (comp. art. 314 C. com.) sau în fine, ai avea de compensat o datorie, atunci acțiunea în *anulare* (sic) ne mai putând-o intenta util, *trebuie* să-ți rămăie deschisă calea excepțiunii. Pentru noi, din contra, înlăturarea excepțiunii nu poate închide calea acțiunii principale, dar în sens invers, posibilitatea de știrbire a acțiunii ordinare, nu deschide calea excepțiunilor, când ele ar aduce jignire art. 349 C. com. Art. 349, o știm prea bine, are mulți vrăjmași. de ce să nu urmăim și noi tâlmăcirea incompletă a lui Vivante, și să-l declarăm nedeservșit și prolix în acelaș timp: *nedeservșit*, fiind că după această părere, el nu prevede excepțiunile ce ating substanța ori-cărei obligațiuni în genere (incapacitatea, lipsa de cauză, cauza ilicită), *prolix*, fiind că excepțiunea privitoare la tardivitatea protestului, opozabilă tutulor fără rezervă, e o excepțiune deja coprinsă în cele relative la *forma titlului*? Credem cu totul de prisos a insista asupra acestei critici, căci nu voim a ne ocupa de realele sau imaginarele inconveniente ale acestui articol: el după Vidari valorează cât întregul Cod, iar după alții este, «neroditor poate în Orient» (Al. Degré, în prefața ce a binevoit a face lucrărilor mele).

jurnalului tribunalului Teleorman cu No. 3149 din 4 Mai 1901.

Vădând sentința apelată;

Având în vedere că tribunalul prin sentința apelată a respins cererea Creditului de a se scoate în vânzare imobilul lui Ivancea Christescu pe motiv că n'a expirat încă termenul de un an de la a doua somațiune, cerut de art. 61 din legea Creditului;

Având în vedere că art. 61 din legea Creditului, prevede în adevăr că Creditul are dreptul de a cere tribunalului scoaterea imobilului în vânzare în caz când debitorul nu plătește în termen de un an de la semnificarea a două somațiuni;

Că dacă redacțiunea acestui art. lasă de dorit în privința chestiunii de a se ști de când curge termenul de un an, adică dacă curge de la facerea primei sau celei de a doua notificațiuni făcută debitorului, totuși intențiunea legiuitorului în această privință rezultă evident din citatul articol luat în întregul său, și ea este contrarie sistemului admis de tribunal;

Considerând, în adevăr că art. 61 nu zice că termenul de un an curge de la semnificarea celei de a doua somațiuni, ci de la semnificarea a două somațiuni, ceea ce este cu totul alt ceva, că dacă legiuitorul ar fi voit ca termenul de un an să curgă din ziua când a doua somațiune a fost făcută debitorului, ar fi zis aceasta în mod expres;

Că aceasta a fost intențiunea legiuitorului rezultă și din împrejurarea că după cuvintele *semnificarea a doua somațiuni din citatul articol* urmează imediat *cuvintele făcute din 6 în 6 luni* ceea ce denotă că termenul de un an acordat debitorului de a plăti este tocmai timpul de 6 luni care trebuie să urmeze facerea fie-cărgea din cele două somațiuni, căci alt-fel a mai cere un an de la cea de a doua somațiune cum face tribunalul este a da debitorului un an și jumătate de la prima notifi care;

Că așa fiind termenul de un an cerut de art. 61 din legea Creditului urmează a se calcula de la semnificarea primei somațiuni făcută debitorului;

Considerând în speță că este cert și necontestat că somațiunea de a doua s'a notificat lui Christescu la 20 Mai 1900, că o somațiune anterioară i s'a făcut la 13 Septembrie 1899, că Creditul a cerut scoaterea în vânzare a imobilului la 9 Decembrie 1900 prin petiția înregistrată la No. 25546 din 1900, adică peste 2 luni de la expirarea termenului de un an de la prima notifi care;

Că așa fiind cererea Creditului nu este intempestivă și urmează a se admite, a se reforma sentința apelată, și a se dispune scoaterea în vânzare a imobilului ipotecat, în care scop dosarul se va trimite tribunalului de Teleorman spre a proceda la fixarea termenului de vânzare.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier Dobriceanu, Curtea, admite apelul făcut de Societatea Creditului Urban din București, etc.

(ss) C. R. Manolescu, Alex. D. Dobriceanu, N. Budișteanu. grefier (s) Aluteanu.

O p i n i u n e

Având în vedere apelul făcut de Directorul Societății Creditului Urban din București, în contra încheerii cu No. 3149 din 4 Mai 1901, a trib. Teleorman, prin care se respinge ca intempestivă cererea pornită de zisa Societate de a se încuviința vânzarea averii imobiliare a lui Ivancea Christescu, debitor al Societății Creditului Funciar Urban București;

Având în vedere art. 61 al. II legea Creditului Funciar Urban care zice: «In cazul când nu s'ar plăti în termen de un an de la semnificarea a două somațiuni făcute din 6 în 6 luni la domiciliul debitorului, capitalul, dobânzile și cheltuelile făcute, Societatea va prezenta la tribunal situațiunea imobilului, chitanța de notificațiune

făcută debitorului și tribunalul va trebui ca cu trei zile cel mult să-l pună imobilul în vânzare;

Considerând că acest text clar, prescrie că spre a se încuviința vânzarea unui imobil afectat Creditului Urban trebuie: 1) să i se facă două somațiuni la interval de 6 luni una de alta și 2-lea că după trecere de un an de la facerea acestor două somațiuni și prin urmare la un an după ultima somațiune să se scoată imobilul în vânzare dacă debitorul n'a plătit până atunci capitalul, dobânzile și cheltuelile făcute;

Că e inadmisibil a se explica acest text alt-fel și a se pretinde că anul trebuie socotit de la data primei somațiuni pentru că legiuitorul de ar fi voit acest lucru s'ar fi explicat clar și ar fi arătat că anul curge de la data primei somațiuni cea-ce însă n'a făcut;

Că chiar incertitudine dacă ar rezulta din redacțiunea art. 61 al legii Cred. Funciar Urban din București, totuși această incertitudine trebuie interpretată în favoarea debitorului, conform principiilor generale de interpretare a clauselor obscure sau îndoiașe;

Că fiind cert că de la 20 Mai 1900, data ultimei somațiuni făcută de Credit debitorului Ivancea Christescu, și până în momentul cererii de a se încuviința vânzarea imobilului celui debitor n'a expirat termenul de vânzare, urmează că apelul Directorului Creditului Funciar Urban din București în contra încheerii No. 3149/901 este nefondat și că atare cată a se respinge.

Pentru aceste motive, sunt de părere a se respinge apelul făcut de Societatea Creditului Funciar Urban din București.

(s) C. G. Dâmboviceanu.

CURTEA DE APEL DIN IASI, SECȚIA I

Audiența de la 11 Ianuarie 1901

Președendia D-lui I. TH. BURADA, Prim-Președinte

Mihail Boldur Costachi cu Ilie și Frosina Giolak, Ion Frank și Creditul funciar rural

Decisia civilă No. 4/901.

Testament.—Lăsarea unei sume anuale pentru o bursă de creștere și studii — Desemnarea persoanelor ce au a beneficia de acest legat, și a persoanelor ce au a'l aduce la îndeplinire. — Asigurarea bursei pe veci în fondul unei moșii a testatorului.—Cine trebuie să aducă la îndeplinire acest legat, din ce fond, cui să 'l atribue. — Dacă Ministeriul instrucțiunei publice poate fi chemat a aduce acest legat la îndeplinire.

Acțiune. — Dovada acțiunei. — Contestarea, de către intimat, a calității reclamantului. — Cine trebuie să facă dovada.

Testament.—Legatul unei burse anuale pentru studii.—Reclamarea bursei în justiție. — De când trebuie să fie acordată.

1. Când print'un testament, testatorul lasă ca, în fie care an, să se dea o sumă de bani unui ténăr din familia sa, care s'ar socoti cel mai vrednic, pentru creștere și învățătură, desemnând ast-fel persoanele cărora acest stipendiu trebuie să fie atribuit, arătând de asemenea și pe cel însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestei obligațiuni asigurată pentru tot de'una în fondul unei moșii a sa, în acest caz, moștenitorul universal al testatorului său urmașii săi în moștenirea cărora ar cădea acea moșie, sau, în fine, orî care deținător al acelei moșii, are îndatorire a aduce la îndeplinire voința testatorului, plătind din venitul fondului suma fixată de testator, iar nu Ministeriul instrucțiunei publice.

Nu mai în cazul când testatorul ar fi lăsat acea

bursă în interesul general al instrucțiunii publice naționale, fără a indica nici persoanele ce aveau să beneficieze de acest stipendiu, nici pe aceea ce avea să aducă la îndeplinire această obligațiune, numai în acest caz s'ar putea atribui Ministeriului instrucțiunii publice dreptul de a regula o acțiune privitoare la instrucțiunea publică în genere și a determina eventual persoana și condițiile sub care se poate acorda acea bursă.

2. De și reclamantul este ținut să și dovedească reclamațiunea sa în justiție, însă când intimatul contestă reclamantului calitatea în care acesta reclamă, în acest caz, cel ce contestă trebuie să dovedească contestația sa.

3. Dacă în mod general judecățile având caracter declarativ de drepturi, produc efect retroactiv din ziua cererii în judecată, acest principiu nu poate fi aplicat într'un mod absolut, căci, precum atunci când e vorba de pensuni alimentare, ele nu se pot acorda din ziua cererii de cât dacă se produce înaintea instanței dovada că în momentul cererii partea care cere alimente avea nevoie de ele, tot așa și când e vorba de atribuirea unei burse de creștere și studiu, lăsată printr'un testament, justiția nu poate atribui acest stipendiu retroactiv de cât pentru timpul de când se dovedește că reclamantul intrunea condițiunile impuse prin testament.

Curtea deliberând,

Având în vedere apelul interjectat de avocatul Grigore Macri ca procurator a lui Mihail Boldur Costachi în contra sentinței trib. Dorohoi No. 78 din 16 Martie 1900, prin care s'a respins ca nefondată acțiunea intentată de Șerban Costachi, în calitate de părinte și tutor legal al apelantului și continuată de către acesta, după ajungerea lui la majoritate, în contra lui Ilie Ciolak, în numele său personal și ca curator al fiicei sale Rozina Ciolak, în contra Mariei Garabet Ciolak, lui Ioan Frank și Directorului Creditului fonciar rural din București pentru ca să plătească reclamantului câte două sute galbeni pe an de la data reclamațiunii și până la terminarea studiilor;

Având în vedere opunerile și concluziunile părților, precum și actele prezintate de ele în instanță;

Având în vedere că cererea introdusă la tribunalul Dorohoi de către Șerban Costachi, ca părinte și tutor legal a lui Mihaî Boldur Costachi, la 3 Septembrie 1892, de a se acorda acestuia, câte două sute de galbeni pe an — continuată la 18 Iunie 1899 de către acesta prin procuratoarele său, avocatul George Burghel, și adusă tot de către acesta înaintea Curței în apel, — se întemeiază pe o dispozițiune din testamentul defunctului Logofăt Iordachi Costachi Boldur cu data de 26 Ianuarie 1857, care prevede că «din veniturile moșiei Hudești să se dea pe tot anul câte două sute galbeni pentru creșterea unui tînăr din Familia Costăchească, care s'ar cunoaște mai vrednic de acest ajutor, începându-se punerea în lucrare a acestei dispozițiuni cu copii Vornicului Iordachi Costachi Epureanu, că fundațiunea aceasta să fie

vecinică și că împlinirea ei să fie asigurată pentru tot d'auna în fondul moșiei Hudești. Stipendiul acesta să se numească stipendiul Costăchesc».

Având în vedere că, prin menționatul testament Iordachi Costachi Boldur institue ca moștenitor al său universal pe fiul său Ioan Boldur Lăzăscu, obligându-l tot-odată a îndeplini mai multe sarcini, printre care și aceia de la art. 5 lit. d mai sus expusă, și orînduește «ca epitropi al nevrâstnicilor săi fi precum și executori testamentari pe Anastase Bașotă, Neculai Mavrocordat, Grigore și Manolache Costachi Epureanu, că-rora printr'un codicil le dă nemărginită putere de a cărmui toată averea ce o lasă și toate trebile casei sale, întocmai ca când d-lor ar fi însuși persoana sa, fără să aibă ocărnuirea sa instanțele judecătorești sau instanțele epitropicești vr'un amestic»; că, după ajungerea moștenitorului universal la majoritate, încetând disp. art. 331 C. Cal., puterile epitropilor, obligațiunile impuse lui prin testament urmau a fi aduse de el la îndeplinire; că numitul transmitînd prin vînzarea moșiei Hudești, lăsată lui prin testament cu sarcina ipotecei testamentare de mai sus pentru asigurarea stipendiului de două sute galbeni drepturile și îndatoririle sale lui Iordachi Ciolak, și acesta în aceleași condițiuni fraților Ilie, George, Ioan Ciolak și defunctului Ioan Tăutu, ear la urmă dăruindu-se de Ilie Ciolak partea sa fiicei sale Rosina Ciolak, vînzădu-se de Ioan Ciolak partea sa lui Ioan Frank, ear acea a lui Tăutu trasmițându-i Mariei Garabet Ciolak, fondul moșiei Hudești a trecut în mânele acestuia tot cu sarcina impusă de testator prin testamentul său de a da câte două sute galbeni pe an unui tînăr din familia Costăcheasca, sarcină care intrunește caracterele amanetului prevăzut de paragrafele 584, 585 și 586 din Codul Calimach și constituie o ipotecă legală făcută asupra fondului însărcinat, ipotecă care, nici prin Regulamentul organic anexa lit T., nici prin Codul nou, ca ipotecă femeii dotale n'a fost supusă condițiunei unei inscripțiuni speciale; că prin contractul de împrumut, încheiat cu Societatea Creditului fonciar rural în 1882, societatea a stipulat și proprietarii împrumutătorii au consimțit că pentru asigurarea executărei menționatei clauze din testament, societatea să rețină scrisuri fonciare de o valoare suficientă pentru ca din cupoane să se achite stipendiul de două sute galbeni și că reprezentantele societății recunoaște în instanță că, într'adevăr, acele scrisuri se dețin de societate;

Având în vedere, că înainte de alte apărări, proprietarii actuali ai moșiei Hudești, prin apărătorul lor avocatul Manea, fără a contesta că proprietatea lor este într'adevăr grevată cu sus menționata sarcină, fără a se refusa în principiu de a o executa, opun însă că această sarcină, constituind un stipendiu, o bursă pentru studii, trebuie a se atribui Ministeriului instrucțiunii publice, singur în drept de a aprecia dacă reclamantele intrunește condițiunile prescrise de testator și a-i da sau nu bursa pentru studii; că dacă, prin testamentul său, Iordachi Costachi Boldur ar fi lăsat sarcina de două sute galbeni pe an în interesul general al instrucțiunii publice naționale, fără a indica nici persoanele care trebuiau să beneficieze de ea, nici acea

care trebuia să o aducă la îndeplinire, s'ar fi putut pune în discuțiune dreptul Ministerului instrucțiunei publice de a regula o acțiune privitoare la instrucțiunea publică în genere și de a determina eventual persoana și condițiunile sub care se putea acorda acest stipendiu, dar întru cât sunt anume desemnate prin testament persoanele cărora acest stipendiu trebuie să fie atribuit, celui mai vrednic ténăr din familia Costăchească, întru cât prin testament este anume însărcinat cu aducerea la îndeplinire al acestei obligațiuni «asigurată pentru tot-d'auna în fondul moșiei Hudești» moștenitorile universal, carele tot cu această sarcină reală a transmis prin vânzare numita moșie, nu Ministerul instrucțiunei publice, ci moștenitorul universal său reprezentanții drepturilor și obligațiunilor ce el le avea cu privire la fondul înstrăinat, au îndatorirea de a o aduce la îndeplinire, plătind din venitul fondului însărcinat, conform voinței testatorului, care constituie titlul său de proprietate, câte două sute galbeni pe an unui ténăr din familia Costăchească ;

Având în vedere că, prin testamentul său, defunctul Iordachi Costachi Boldur impune două condițiuni pentru a se acorda stipendiul prevăzut de art. 5 litera d: ca să fie un ténăr din familia Costăchească și să se cunoască mai vrednic de acest ajutor, exprimând apoi și dorința ca începutul punerii în lucrare al acestei dispoziții să se facă cu copii Vornicului Iordachi Costachi Epureanu ;

Considerând că, înainte de a se examina dacă reclamatele întrunește condițiunile prescrise de testator, trebuie a se rezolvi chestiunea discutată de părți în apel adecă dacă incumbă reclamantului sarcina de a dovedi că nu există copii de a lui Iordachi Costachi Epureanu, căci, dacă ar exista, ar urma să-i fie preferiți ; că dorința exprimată de def. Iordachi Costachi Boldur ca stipendiul să fie acordat mai întâi copiilor lui Iordachi Costachi Epureanu, conținea o obligațiune pentru moștenitorul universal său epitropii săi de a preferi pe aceștia, ceea ce și justiția ar putea face astă-zî, în contra cererei lui Mihail Boldur Costachi, când s'ar alege și dovedi că o altă persoană de cât reclamatele are dreptul a primi stipendiul de 200 galbeni ; că o asemenea dovadă trebuie făcută însă de acei care contestă calitatea apelantului, căci *reus in excipiendo fil actor* ; că, apoi, chiar dacă s'ar putea impune apelantului sarcina acestei dovezi, totuși din presumpțiunea de fapt, invocată de el, că copii lui Iordachi Costachi Epureanu, pe cari, la 1857, testatoarele a putut să-i aibă în vedere, chiar dacă unul d'intrênșii ar fi în viață, nu mai pot fi considerați încă, la vârsta pe care o pot avea acum, ca tineri din acei pe care i-a avut în vedere testatoarele prin art. 5 din testamentul său, ast-fel că obiecțiunea ridicată în această privință nu este întemeiată ;

Având în vedere că reclamatele, pentru a putea pretinde stipendiul menționat, trebuie deci să dovedească că este un ténăr din familia Costăchească și cel mai vrednic de acest ajutor ;

Considerând că din actul de naștere prezentat în instanță și din depunerile marturilor ascultați înaintea Tribunalului rezultă că numitul este fiul lui Șerban

Costachi și că aparține într'adevăr familiei Costăchești, fiind chiar înrudit cu defunctul Iordachi Costachi Boldur, — că, apoi, din certificatele emenate de la facultatea de drept din București reesă că apelantele a întreprins studiul Dreptului, trecând chiar cu succes examenele anului întâi ; — că condițiunea impusă prin testament, pentru obținerea stipendiului, de a fi cel mai vrednic de acest ajutor, presupune neapărat că vor fi mai mulți tineri din acea familie care'l vor cere, în care caz trebuia să se aleagă cel mai vrednic ; că dacă un asemenea concurs s'ar fi putut presenta, precum s'a și întâmplat la prima instanță, unde s'a cerut acel stipendiu nu numai de Mihail Costachi Boldur, dar și de Niculae Boldur Epureanu, pentru fiul său minor Neculae, de George G. Boldur Costachi, pentru fiul său minor George, de Victor Boldur Costachi, pentru fiul său George, al căror intervențiunii în proces în acest caz au fost declarate de perimate la 22 Iunie 1899 astă-zî însă înaintea Curței singurul ténăr din familia Costăchească, care cere stipendiul, este Mihail Boldur Costachi și el a dovedit aptitudinea, vrednicia sa cu certificatele sus menționate ;

Considerând, în privința cererei de a i se acorda suma reprezentând stipendiul anual pe opt ani din trecut, adecă de la 1892 Septembrie, data reclamațiunei, și încă pe cinci ani viitori ; că, dacă în mod general judecățile având un caracter declarativ de drepturi, produc efect retroactiv din ziua cererei în judecată, acest principiu nu poate fi aplicat într'un mod absolut, căci, precum atunci când e vorba de pensii alimentare, ele nu se pot acorda din ziua cererei de cât dacă se produce înaintea instanței dovada că în momentul cererei partea care cere alimente avea nevoie de ele. — *nemo vivit in praeteritum* — tot așa și în specie, atribuirea de către justiție a stipendiului nu poate fi făcută de cât pentru timpul când se dovedește că reclamatele întrunea condițiunile impuse prin testament, era cel mai vrednic ; că, în această privință, de și apelantele a ajuns la majoritate la 13 Martie 1898, precum rezultă din extractul de naștere, totuși întru cât până la 22 Iunie 1899 erau mai mulți concurenți și nu s'a decis de justiție care era cel mai vrednic, Mihail Costachi Boldur nu poate fi considerat ca atare până la acea dată ; că de la acea dată, adecă din momentul când au fost înlăturați ceil-alți concurenți N. Boldur, Victor Boldur și George G. Boldur prin perimarea intervențiunilor lor, până acum nu s'a putut cunoaște dacă numitul este într'adevăr vrednic de a i se da ajutorul prevăzut prin testament ; căci prin certificatele eliberate de Facultatea de drept din București la 27 Aprilie și 26 Noembrie 1899 și produse în instanță se constată că el a început studiul de drept, urmând în anii școlari 1898/99, 1899/90 cursurile anului întâi și al doilea, pe care a fost silit a le întrerupe pentru a face serviciul militar timp de un an, și deci, nu s'a dovedit că, în momentul cererei sale la 1892, reclamatele întrunea în fapt condițiunea de vrednicie pretinsă prin testament ; că, de alt-fel, stipendiul prevăzut prin testament n'a putut fi considerat de testator ca un mijloc de înavuțire a beneficiarului, ceea ce s'ar produce dacă i s'ar acorda astă-zî totalul capitalizat al stipendiului pe opt ani, adecă capitalul

de 1600 galbeni, precum se cere, ci ca un ajutor pentru creșterea unui ténăr din familia Costăchească; că deci acel stipendiu, justificat prin presumpțiunea de vrednicie ce rezultă din certificatele prezentate nu i se poate acorda de cât *ca un ajutor* de la data prezentei decisiuni și până la terminarea studiilor sale de drept în timp de patru ani; — că, întru cât s'a transmis deținătorilor de astă-zî al imobilului și sarcina reală a acestui stipendiu anual cu asigurarea în fondul imobilului transmis, aceștia trebuie să fie condamnați a plăti, dar întru-cât dênșii dovedesc și reprezentantele Creditului fonciar recunoaște că capitalul în scrisuri fonciare, producător al acelor venituri este depus la societate, Curtea urmează a obliga pe credit ca, în numele proprietarilor actuali a moșiei Hudești, să răspundă lui Mihail Costachi Boldur, câte două mii trei sute șapte zeci cinci zeci lei pe an în două rate și anume câte o mie o sută șapte zeci și cinci lei la 11 Ianuarie și 11 Iulie a fie-cărui an în timp de patru ani începători de astă-zî; — că deci sentința trib. nu este întemeiată și trebuie reformată;

Având în vedere și cererea apelantului de a i se acorda cheltueli de judecată, pe care Curtea le apreciază la trei sute lei.

Pentru aceste motive, Curtea admite apelul, reformă sentința Trib. Dorohoi No. 78 din 16 Martie 1900, etc.
(ss) Eugen Donici, D. Porfiriu, D. Sofian.

O sebită părere

Având în vedere că din chipul cum este redactat testamentul defunctului Iordachi Costachi Boldur rezultă în mod clar că intențiunea sa a fost de a crea o fundație veșnică numită stipendiul Costăchescu, din fondurile căreia să se crească un ténăr din familia Costăchescu ce s'ar recunoaște mai vrednic de acest ajutor;

Având în vedere că reclamantul Mihail Boldur Costachi pretinzând că ar fi în drept a beneficia el de acest legat, cere de la proprietarii moșiei Hudești și de la Societatea Creditului fonciar din București să i se plătească suma prevăzută în acest legat;

Având în vedere că în momentul deschiderii succesiunii reclamantul de astă-zî nu era încă conceput și nici fundația «stipendiul Costăchescu», nu avea o existență legală, pentru ca să aibă capacitatea de a primi legat sau donațiuni;

Având în vedere că nu sunt capabili de a primi legat de cât acei cari sunt concepuți la epoca morții testatorului său dacă, e vorba de o persoană morală, ea să fi avut existență legală la acea epocă;

Având în vedere că dacă s'ar susține că totuși fundațiunea aceasta fiind făcută în scop de a crește și instrui copii, liberalitatea de 200 galbeni pe an prevăzută în testament nu trebuie să fie atribuită instituțiunii sociale existentă și care are îndatorirea de a îngriji de creșterea și educarea copiilor;

Având în vedere că autoritatea însărcinată în Stat cu subvenirea la educațiunea tinerilor era, în momentul morții testatorului, Ministerul de Culte, și prin urmare, el ar fi fost singur în drept a cere acest legat pentru a' l întrebuința la destinațiunea prevăzută în testament;

Considerând că ast-fel fiind reclamațiunea este rău îndreptată în contra proprietarilor moșiei Hudești și prin urmare sunt de părere a se respinge apelul.

(s). I. Th. Burada.

Altă părere

Subsemnatul, considerând că, după art. 899 C. civ., legatarul singular intră în posesiunea legatului din ziua cererii în judecată, dispoziție generală ce se aplică la toate legatele particulare, ori-care ar fi obiectul și ca-

racterul lor; că intervențiile făcute în procesul de față de către alți membri a familiei Costachi în favoarea copiilor lor nu sunt de natură a atinge dreptul derivând din citatul art. 899; căci, fie-că acele intervenții și-ar fi urmat cursul lor regulat, judecându-se odată cu acțiunea principală, fie că au fost părăsite și perimate, rămânând pendinte singura cerere a lui Mihail Costachi, din moment ce în primul cas, s'ar fi determinat de justiție persoana mai vrednică de a primi legatul de 200 galbeni anual, din moment ce, în al doilea cas, se recunoaște vrednicia unicului reclamant din acest moment, în virtutea principiului că hotărârile judecătorești sunt declarative și nu atributive de drepturi, dreptul câștigătorului se urcă la epoca intențării acțiunii. Aci nu e vorba de un legat condițional care nu și produce efectul de cât la îndeplinirea condiției, legatul e pur și simplu.

Reclamantul e ținut, în adevăr, să stabilească temeiul cererii sale; când însă judecata recunoaște că dînsul intrunește însușirile prevăzute de testator, folosința legatului, prin efectul retroactiv al hotărârilor judecătorești, îi aparține de la data reclamației.

Considerând însă că acțiunea fiind introdusă la 1892 de Șerban Costachi Negel, părintele apelantului, atunci minor, acest din urmă nu mai poate reclama subvenția datorită pe timpul minorității sale, întru cât și-a urmat studiile în mod regulat prin îngrijirea tatălui său, și că Șerban Costachi, în numele cărui s'ar fi plătit acea subvenție, dacă procesul lua sfîrșit înaintea majorității fiului său, ar fi îndreptățit a invoca astă-zî cheltuelile făcute cu studiile lui, ca avansuri asupra stipendiului reclamat, ast-fel că intimații, fiind expuși la acțiunea personală a tatălui nu pot fi condamnați către apelant în cât privește sumele cuvenite în anii minorității.

Pentru aceste motive;

Sunt de părere a se condamna intimații a plăti lui Mihail Costachi suma de 200 galbeni pe an cu începere de la 12 Martie 1898 data majorității apelantului.

(s) M. Șuța.

Observație. — După cum se poate face un legat în folosul săracilor unei comuni, ipoteză prevădută de art. 843 din Codul Calimach (651 C. austriac) și de art. 841 din Codul civil actual, sau săracilor în genere⁽¹⁾, tot ast-fel se poate face un legat în folosul instrucțiunii publice. Asemenea legat se va primi de Ministerul instrucțiunii publice, în urma autorizării Guvernului și se va administra de casa școalelor (art. 1 L. din 10 Martie 1896).

Art. 338 din legea veche asupra instrucțiunii publice de la 5 Deceembrie 1864 cerea o lege pentru ca Ministerul să fie autorizat a primi legatele pentru instituire de burse și stipendii, însă această dispoziție a fost abrogată prin art. 841 din Codul civil, după care autorizarea puterii executive este îndestulătoare⁽²⁾.

În speța judecată de Curtea din Iași nu era vorba de un legat făcut în folosul învățământului public, ci de un legat lăsat ténărului cel mai destoinic din familia testatorului pentru creșterea și învățătura sa. Cu drept cuvânt deci Curtea hotărăște că, în asemenea caz, detentorul moșiei în care fondul necesar acestui scop a fost asigurat,

⁽¹⁾ Cpr. C. București. *Dreptul* din 1891, No. 43. Demolombe, XVIII, 612.

⁽²⁾ Cpr. C. București. *Dreptul* din 1886, No. 29.

conform Codului Calimach, sub care s'a făcut testamentul, este obligat a executa voința testatorului, plătind din venitul moșiei suma fixată de testator pentru îndeplinirea scopului ce el a avut în vedere. Fondul, în asemenea caz, este deci afectat de o sarcină care va trece din mână în mână la oricare detentor al lui. Nu se poate dice că, în asemenea ipoteză, legatul s'ar adresa unei persoane necerte, pentru că testatorul arată pe cine a înțeles a gratifica, anume pe ténărul cel mai vrednic din familia sa. Legatul n'ar fi caduc de cât atunci când în familia sa n'ar fi nici unul care să întrunească condițiile determinate de densusul. Este adevărat că, la Romani, se considera că legate făcute unor persoane necerte următoarele: dați atâta aceluia care va da copila lui fiului meu în căsătorie⁽³⁾, sau aceluia care va veni cel d'intâi la înmormântarea mea, *qui primus ad funus meum venerit* (Gaius, *Instit.*, II, 238), pentru că, în asemenea cazuri, testatorul nu avea o idee precisă despre persoana ce el înțelegea a gratifica; însă cu toate acestea, tot Gaius admitea validitatea legatului făcut unei persoane necerte, *sub certa demonstratione*, adică unei persoane necerte, care aparținea unei categorii de persoane certe și cunoscute. Ast-fel, era valid următorul legat: dați atâta aceluia din cognații mei actualmente în viață, care va lua pe fiica mea de soție⁽⁴⁾, sau care va veni cel întâi la înmormântarea mea (Gaius, II, 238).

Această soluție este logică, căci testatorul n'ar fi avut de cât să numească pe toți cognații săi în viață, dîcînd că acel d'intâi care va veni la înmormântarea lui, va primi legatul.

Legatarul este deci, în specie, cert și cunoscut, în acest sens că testatorul n'a dispus în favoarea celui d'intâi venit. Justinian amintește această stare de lucruri în Institutele sale (II, *De legatis*, § 25 urm.), arătînd în același timp, că a modificat cu totul dreptul anterior prin o Constituție, care însă nu se găsește nicăeri în compilația acestui împărat.

Așa dar, testamentul defunctului logofăt Iordachi Boldur, care institue o bursă sau un stipendiu pentru creșterea unui ténăr din familia Costăchească, care s'ar cunoaște mai vrednic de acest ajutor, este perfect valid, conform Codului Calimach, după cum tot valid ar fi și legatul prin care eu aș lăsa să se plătească o sumă de bani ca premiu pentru cea mai bună carte de drept care s'ar face

într'un termen determinat în urma morții mele, de și persoana care va lua acest premiu nu este încă cunoscută și determinată. În asemenea caz, Guvernul, ca reprezentant al interesului general, în specie, Ministerul instrucțiunii publice, sau persoana morală arătată în testament, de exemplu, Academia română, Casa școalelor, etc., va accepta legatul și va remite premiul aceluia care va îndeplini lucrarea menționată. Asemenea legate se ved în toate Țările, și n'a intrat în mintea nimărui de a le anula ca făcute unor persoane necerte⁽⁵⁾.

Al doilea punct rezolvit de Curte prin decizia de mai sus este relativ la probă. Acel care face o propunere în judecată trebuie s'o dovedească prin mijloacele permise de lege (art. 1169). Dacă el a făcut pe deplin dovada reclamațiunii sale, el va dobîndi câștig de cauză, afară de cazul în care pârătul ar opune reclamantului primitiv o excepție sau un mijloc de apărare de fond, în care caz, el devenind la rîndul lui reclamant, va trebui să-și dovedească pretenția sa, conform regulii cunoscute: *Reus in excipiendo fit actor* (L. 1, Dig., *De except.*, 44, 1). Fie care din părți trebuie deci să-și dovedească faptele care formulează baza acțiunii, excepțiunii sau apărării sale. Într'o acțiune desfășurată înaintea justiției, Țice cu drept cuvînt Curtea supremă, părțile devin pe rînd reclamant și pârăt, după cum-și presintă cererile lor, așa ca ori ce propunere pentru stabilirea unui fapt, fie juridic, fie material, trebuie dovedită de acel ce o face⁽⁶⁾. Aceste principii sunt elementare în materie de probe, și nu avem nevoie de insistat asupra lor.

În fine, ultimul punct rezolvit de Curte este relativ la efectul hotărîrilor judecătorești.

De și, în principiu, este necontestat că hotărîrile judecătorești și produc efectul lor din Țiua cererei în judecată⁽⁶⁾, totuși Curtea, în cazul de față, restrînge acest principiu, hotărînd cu drept cuvînt că stipendiul, în specie, nu se poate acorda de cât pentru timpul de când se dovedește că acel în drept de a se folosi de densusul întrunește condițiile impuse prin testament.

D. Alexandresco

⁽⁵⁾ Cpr. Laurent, XI, 311. Veți în privința legatelor sau fundațiilor (în dreptul german *Stiftung*) făcute într'un interes public, Marcel Planiol, *Tr. élément. de droit civil* (1901), III, 3331 urm. Baudry et Colin, *Don. et testaments*, I, 342 urm. (ed. a 2-a).

⁽⁶⁾ Veți Cas, rom. Bulet. S-a I. 1891, p. 194. Bulet. 1895, p. 238. Cpr. și Bulet. 1894, p. 503. *Curierul Judiciar* din 1901, No. 36. Veți și t. VII a Comentariilor noastre, p. 110.

⁽⁷⁾ Cu alte cuvinte, hotărîrile judecătorești nu sunt constitutive, ci numai declarative de drepturi. Cpr. C. București și Craiova. *Curierul Judiciar* din 1895, No. 2 și *Dreptul* din 1893, No. 4. C. Bordeaux. Sirey, 99. 2. 206. Veți asupra acestui principiu incontestabil, Garsonnet, *Pr. civ.*, II, p. 262 urm. și III, p. 216 urm. (ed. 1). Veți și t. VI a Comentariilor noastre, p. 663, text și nota 6.

⁽³⁾ «*Veluti si quis ita dicat: quicumque filo meo in matrimonium filiam suam collocaverit*». (Gaius, *Instit.*, II, § 238 și *Instit.* Justinian, II, *De legatis*, 20, § 25).

⁽⁴⁾ «*Sub certa vero demonstratione, id est ex certis personis incertae personae, recte legabatur, veluti: ex cognatis meis, qui nunc sunt, si quis filiam meam uxorem duxerit, ei heres meus illam rem dato*». (Gaius, II, 238 și *Instit.* Justinian, II, *De legatis*, 20, § 25).